

**KAUNO RAJONO ČEKIŠKĖS PRANO DOVYDAIČIO
GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ŽALIU VAIKYSTĖS TAKELIU“**

TURINYS

I.	BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1.	Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(-si)	3
1.2.	Ugdymą(si) grindžiančios vertybės ir vaikų poreikiai	4
1.3.	Regiono ypatumai ir įstaigos savitumas	4
1.4.	Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.....	6
II.	IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	7
III.	IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	8
IV.	UGDYMO TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS	10
4.1.	Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“	12
4.2.	Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“	15
4.3.	Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“	18
4.4.	Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	22
4.5.	Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“	26
V.	UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.....	30

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(-si)

Įstaigoje taikomas kūrybinis – visuminis (kompleksinis) ugdymas. Ugdymas organizuojamas vadovaujantis humanistinės pedagogikos holistiniu (visuminiu) požiūriu į ugdomą asmenybę jos saviraidos procese. Humanistinė pedagogika vaiką priima tokį, koks jis yra. Esminė priemonė tikslui pasiekti yra bendravimas, kuris teikia vaikams kasdienį džiaugsmą, stiprina jų asmenybę, dovanoja jiems pasirinkimo laisvę, skatina bendradarbiavimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Ugdymo(si) veikla orientuota į pagrindinius vaiko poreikius: saugumą, savarankiškumą, aktyvumą, žaidimą, bendravimą, bendradarbiavimą, pažinimą, saviraišką. Grupėse žaidimas yra svarbiausia ugdymo(si) priemonė leidžianti vaikui daug kartų mėginti, atrasti, keisti, priimti sprendimus, modeliuoti ir kūrybiškai interpretuoti. Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą. Vaikas ugdomas visapusiškai – skatinamas pažinti, atrasti, išlaisvėti, tobulėti nebijant suklysti.

Vaiko ugdymasis yra sudėtingas ir dinamiškas procesas, apimantis ne tik akademinės žinias, bet ir emocinį, socialinį bei fizinį vystymąsi. Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi formuojamas atsižvelgiant į šiuos aspektus:

Individualumas. Kiekvienas vaikas yra unikalus, turintis savo stiprybes, silpnybes ir interesus. Ugdymas pritaikytas pagal vaiko poreikius.

Emocinis intelektas. Vaikams svarbu ne tik išmokti akademinių dalykų, bet ir išugdyti emocinį intelektą, kuris padeda jiems suprasti save ir kitus, spręsti konfliktus ir kurti santykius.

Kultūrinis tapatumas. Pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Socialiniai įgūdžiai. Darželis yra ne tik žinių įgijimo vieta, bet ir erdvė socialiniam bendravimui. Vaikai mokosi dirbti komandoje, bendradarbiauti ir gerbti kitus.

Žaismingumas. Žaismas yra natūrali vaiko ugdymo dalis. Per žaidimą vaikai gali išbandyti naujas idėjas, spręsti problemas ir lavinti kūrybiškumą.

Tėvų ir mokytojų vaidmuo. Tėvai ir mokytojai yra svarbūs vaiko ugdymo partneriai. Bendradarbiavimas tarp šeimos ir mokyklos stiprina vaiko mokymosi patirtį.

Pozityvi aplinka. Svarbu kurti saugią ir palaikančią ugdymo aplinką, kurioje vaikai jaustųsi vertinami.

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis bei poreikiais:

Vaiko orumas. Kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Vaiko gerovė. Vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.

Saviraiškos laisvė. Kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiavertis dalyvavimas. Lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinti ugdymosi kliūtis.

Lygiateisiškumas ir teisingumas. Vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei. Atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas. Pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.

Kultūrinis tapatumas. Pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikai ir jų poreikiai

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

1. Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

2. Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

3. Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

4. Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinium ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

5. Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

6. Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

7. Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys, ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįžti ugdymo(si) procesą. Mokytojas drauge su vaikais mokykloje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis. Demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir auginasi autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairiopas lyderystės apraiškas. Vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems. Vaikai ugdomi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą:

1. Vaikų ugdymasis žaidžiant. Žaismingumas natūraliai būdingas vaiko santykiui su pasauliu, yra viso jo veikimo ir ugdymo(si) bruožas, vaikų kultūros plėtojimo prielaida. Spontaniškas

žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdomi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Tikslingai formuojant(is) siauresnius, savitus gebėjimus žaidžiami didaktiniai žaidimai. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis.

2. Vaikų patirtinio ugdymosi būdai. Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, savivaldus, dialogiškas, judrus, įkūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Šeima yra pirmasis vaiko mokytojas, ji formuoja vaiko įpročius, nuostatas, vertybes. Darželis vaikui yra pirmas socializacijos etapas, išėjimas į visuomenę. Tad vaikas yra neatsiejama šeimos ir bendruomenės, kurioje gyvena, dalis. Įstaigos paskirtis – padėti šeimai ugdyti vaiką, atliepti tėvų poreikius ir lūkesčius, susijusius su visuminiu vaiko ugdymusi. Sudaryti sąlygas ugdytis visiems vaikams, teikti konsultacijas įvairiais vaiko ugdymosi klausimais.

Siekdami šio tikslo, glaudžiai bendraujame ir bendradarbiaujame su šeima. Bendraujant su ugdytinių šeimomis kuriama įstaigos kultūra, tradicijos, užtikrinama ugdymo kokybė ir tęstinumas. Tėvams teikiama pedagoginė, socialinė ir psichologinė informacija. Jie nuolat informuojami apie vaikų daromą pažangą ir pasiekimus. Įstaigą lanko vaikai gyvenantys ne tik Čekiškės miestelyje ir apylinkėje, bet ir iš kitų rajonų (Raseinių r., Kėdainių r.). Tėvai (globėjai, rūpintojai) gerai vertina įstaigoje sukurtą aplinką, kuri užtikrina vaikų saugumą, tausuoja sveikatą ir sudaro prielaidas vaikams visapusiškai tobulėti.

1.5. Regiono ypatumai ir įstaigos savitumas

Čekiškės darželis yra gražiame gamtos prieglobstyje. Mūsų ugdytiniai turi galimybę pajusti gamtos grožį, stebėti įvairiais metų laikais vykstančius reiškinius sode.

Darželio edukacinė aplinka jauki, įkvepianti ir įvairi. Čia sukurtos atskiros edukacinės erdvės: sodo erdvės vaikų aktyviam judėjimui, poilsio zonos. Kuriama saugi ir maloni atmosfera - antrųjų namų erdvė, kurią bendruomenė tvarko ir puošia. Tai nedidelė, draugiška, saugi ugdymo įstaiga, po vienu stogu talpinanti gimnazijos klases ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo grupes.

Savitą darželio gyvenimą formuoja demokratiška ir tolerantiška aplinka. Ji sukuria palankias sąlygas asmenybės ugdymui. Tai didelis privalumas šeimoms, auginančioms dvejų – aštuoniolikos metų amžiaus vaikus, nes broliai ir seserys, lankydami vieną ugdymo įstaigą, jaučia didesnę psichologinį komfortą, saugumą, kuria ir dalyvauja bendruose projektuose, o tėveliai labiau įsitraukia tiek į darželio, tiek į gimnazijos bendruomenės gyvenimą. Nuosekliai pereinant iš vienos ugdymo pakopos į kitą (iš darželio į gimnaziją), vyksta nuolatinis bendravimas: mokyklos aplinka, bendraamžiai, vyresni ir jaunesni vaikai, mokytojos ir pagalbinis personalas tampa puikiai pažįstamais, sumažėja ar visai išnyksta adaptacijos problemos.

Darželis yra miestelio pakraštyje, gana toli nuo judrios gatvės, todėl vaikai kvėpuoja švariomis oru ir gali iš arti stebėti gyvą gamtą, išvengti gatvės triukšmo. Šalia darželio tekantis upelis ir unikalūs kraštovaizdis leidžia dalį ugdymo proceso perkelti už įstaigos ribų, taip skiepijant gamtos grožio supratimą, meilę savam kraštui, stiprinant vaikų fizinę bei psichinę sveikatą.

Savitumą atskleidžia ne tik švenčiamos tautos ir kalendorinės šventės, bet ir savos jau tradicija tapusios šventės („Mažoji Kaziuko mugė“, „(P)Ledukų“ šventė,“ sukurtos Darželio bendruomenės narių, atsižvelgiant į gamtos ir gyvenimo pasikeitimus, ugdymo programą. Visi bendruomenės nariai prisideda prie kultūros plėtojimo ir kūrimo suprasdami, kad ugdomas kūrybingas, gebantis prisitaikyti prie nuolatinės kaitos vaikas, kuris ateityje savo žiniomis prisidės prie geresnio gyvenimo kūrimo. Pedagogai ir kiti specialistai, siekdami formuoti teigiamas nuostatas, išpročius ir gebėjimus apie sveiką gyvenseną, rengia ir įgyvendina projektus bei kuria palankią aplinką vaikų ir visos bendruomenės sveikatos stiprinimui. Įstaiga yra atvira ir plėtoja partnerystės ryšius su visa Čekiškės miestelio bendruomene, buvusiais mūsų ugdytiniais ir tėvais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

Konfidencialumo principas – garantuoja, kad apie vaikų pasiekimus ir jų vertinimą informacija nebus viešinama. Apie vaiko ugdymą(si) ir jo vystymą(si) tėvams (globėjams, rūpintojams) ir su vaiku dirbantiems specialistams informacija teikiama individualiai.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR UGDYMO(SI) REZULTATAI

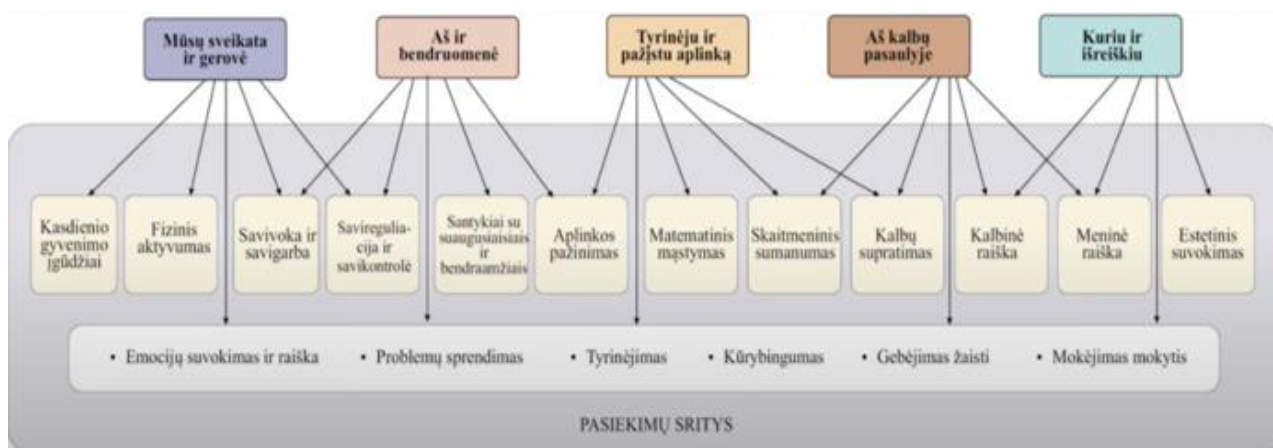
Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai: Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekti, kad vaikas:

1. Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
2. Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
3. Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
4. Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius
5. Tyrinėtų gamtą, kuo daugiau veiktų joje, tam, kad išsiugdytų ekologines vertybes, bei įgytų žinių ir gebėjimų.

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant lanksčias ugdymo(si) sąlygas, skatinamas vaiko galių auginimas ir padedama vaikams tapti pasitikintiems, besirūpinantiems savimi ir kitais, jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabiliems, lanksčiai mąstantiems, kūrybingiems, sėkmingai besimokantiems.

Programoje numatytos penkios ugdymo(si) sritys: Mūsų sveikata ir gerovė, Aš ir bendruomenė, Tyrinėjū ir pažįstu aplinką, Aš kalbų pasaulyje, Kuriu ir išreiškiu. Ugdymo(si) pasiekimai (žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos) suskirstyti į aštuoniolika pasiekimų sričių. Pasiekimų sričių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį

Paveikslėlis Nr. 1
Ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų sritys.

IV. UGDYMO TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Įstaigos ugdymo programoje „Žaliu vaikystės takeliu“ ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. Juo vadovaujamosi plėtojant savitą mokyklos ugdymo(si) modelį.

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų.

Universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys:

1. vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą, sudominant ir sužadinant pozityvias emocijas;
2. gilėjantis supratimas, gaunant ir tyrinėjant informaciją įvairiais būdais;
3. įgytos patirties raiška, savarankiškai sugalvojant idėją, ją įgyvendinant, atspindint ar aptariant rezultata.

Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamoms galios. Mokykloje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistemos, komandinio mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų darbo, apimamos šios paramos teikimo kryptys:

1. mokytojai veikia iš anksto numatydami galimas kliūtis konkrečioms vaikams dalyvauti bendrai planuojamoje veikloje, kliūčių prevencijai iš anksto parinkdami vaikų ugdymosi poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę;

2. švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams orientuojama į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo bei mąstymo operacijų ir kalbos vystymą, jeigu vaikai patiria savitų ugdymosi sunkumų arba jų raida neatitinka amžiaus;

3. švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, orientuotą į ugdymo(si) proceso optimizavimą, kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymosi aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių;

4. mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai įtraukia tėvus (globėjus) į bendradarbiaujančią komandą, juos konsultuoja, padėdami suprasti vaiko ugdymosi poreikius, veiksmingus, vaikui tinkamiausius ugdymo(si) būdus ir dalyvauti savo vaiko ugdyme šeimoje ir mokykloje;

5. sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus, plėtojant ugdytojų kompetencijas, aprūpinant mokyklos bendruomenę ir šeimas reikalingais ištekliais, mokykla inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo, išteklių institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

Mokykla įtraukia tėvus (globėjus) į susitarimus dėl vaikų ugdymo(si) pasiekimų, proceso ir aplinkų:

1. Mokykla atsižvelgia į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą, sukuria lanksčias sąlygas sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitaria dėl ugdymo(si) mokykloje ir šeimoje dermės;

2. Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas.

Darželyje pedagoginės strategijos bei ugdymo(si) metodai yra orientuoti į vaiko asmenybės ir pasiekimų auginimą, taikymą. Programoje derinamos ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamo bei organizuoto ugdymo pedagoginės strategijos. Prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai, nes ji turi nelygstamą vertę ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui(si). Taip pat įstaigoje yra atsižvelgiama į vaikų raidą ir ugdymosi būdus atitinkančių ugdymo(si) organizavimo formų taikymo, palaikoma jų įvairovė. Į Programą įtraukiamos inovatyvios, prasmingą vaikų ugdymą(si) skatinančios formos: vaikų projektai, skaitymo valandėlės, pažintinės išvykos, patirtinis ugdymas(is) žaliosiose edukacinėse erdvėse, tyrinėjimų laboratorijose, kūrybinėse ateljė, atradimų stotelėse, pažinimo salose.

Taip pat, siekiant kokybiško ugdymo, diegiant naujoves, pasirenkami ugdymo(si) kontekstai: universalus dizaino mokymuisi kontekstas, žaismės kontekstas, judraus patirtinio ugdymosi kontekstas, kultūrinių dialogų kontekstas, kalbų įvairovės kontekstas, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas, realių ir virtualių aplinkų kontekstas, kūrybinių dialogų kontekstas.

4.1. Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

Pasiiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 m.
<p>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p>	<p>Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu; skanauja maistą patiektą estetiškai, girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną; grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gamavimo žaidimus; susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius; mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.</p> <p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 m.</p> <p>Klauso, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrisi estetiniu įspūdiu. Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.</p>
<p>Pasiiekimų sritis</p>	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 m.</p>
<p>Fizinis aktyvumas</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p>	<p>Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. Pradeda lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojami stalo įrankiais</p> <p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas</p>

<p><u>Esminis gebėjimas</u> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p style="text-align: center;">4-6 m.</p> <p>Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėliojant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.</p>
<p style="text-align: center;">Pasiekimų sritis</p>	<p style="text-align: center;">Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 m.</p>
<p style="text-align: center;">Savivoka ir savigarba</p> <p><u>Vertybinių nuostata</u> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminis gebėjimas Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.</p>	<p>Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdinių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.</p> <p style="text-align: center;">Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.</p> <p>Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vakare reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus. Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.</p>
<p style="text-align: center;">Pasiekimų sritis</p>	<p style="text-align: center;">Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 m.</p>
<p style="text-align: center;">Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p><u>Vertybinių nuostata</u> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <u>Esminis gebėjimas</u></p>	<p>Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai. Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.</p> <p style="text-align: center;">Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.</p>

Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaiškinęs geba nusiraminti.	Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. Siekia estetinio išpūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. Geba išklaudyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.
---	---

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant ugdymo sritį „Mūsų sveikata ir gerovė“, pedagogo vaidmuo tampa itin svarbus skatinant vaikų sveikatą, gerovę ir visapusišką asmenybės ugdymą. Pedagogas ne tik veikia kaip įkvėpiantis pavyzdys, bet ir aktyviai dalyvauja ugdymo procese, demonstruodamas sveikos gyvensenos principus: tyrinėdamas judesius, rinkdamasis subalansuotą mitybą ir rūpindamasis aplinka. Tokiu būdu jis motyvuoja vaikus ne tik sekti jo pavyzdžiu, bet ir ugdyti sąmoningą požiūrį į sveiką gyvenimo būdą. Pedagogas kuria lankstų, įtraukiantį ir visiems prieinamą ugdymo(si) procesą, užtikrindamas, kad kiekvienas vaikas, nepaisant jų amžiaus, socialinių, kultūrinių ar sveikatos skirtumų, turėtų galimybes žaisti, patirti ir mokytis. Skatinama-s individualizavimas ir diferencijavimas leidžia pedagogui pritaikyti veiklas prie vaikų poreikių, interesų ir gebėjimų. Tai leidžia vaikams mokytis savo tempu, skatina savarankiškumą bei bendradarbiavimą, kuriant mokymosi bendruomenę, kurioje vaikai gali mokytis vieni iš kitų.

Patirtinis mokymasis tampa esmine ugdymo strategija, kai vaikai aktyviai įsitraukia į praktines užduotis, eksperimentus, kūrybines veiklas ir žaidimus, kurie lavina jų smalsumą, kūrybiškumą ir kritinį mąstymą. Žaidybiniai metodai, tyrinėjimas, praktinės užduotys ir interaktyvios veiklos padeda įtvirtinti svarbius sveikos gyvensenos įgūdžius: subalansuotą mitybą, asmens higieną bei saugų elgesį.

Ugdymo(si) procesas integruoja įvairius kontekstus, tokius kaip universalus dizaino mokymuisi principai, žaislingumas, judrus patirtinis ugdymasis, kultūrinių ir kalbų įvairovės dialogai, tyrinėjimas, realios ir virtualios aplinkos bei kūrybiniai dialogai. Šie kontekstai padeda sukurti prasmingą, įtraukiantį ir visapusišką ugdymo(si) procesą, kuris skatina vaikų fizinį aktyvumą, sveikatą, kūrybiškumą ir socialinį-emocinį vystymąsi, kartu ugdant jų pasitikėjimą savimi ir atsakomybę už savo sveikatą bei gerovę.

4.2. Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Pasiiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 metai
<p>Savivoka ir savigarba</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.</p>	<p>Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrindami anksčiau darytas savo nuotraukas. Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 m.</p> <p>Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje. Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. Pilietinį tapatumą vaikai ugdo šeimose, grupėse, kieme</p>

	<p>laikydami vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu. Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.</p>
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 m.
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti. Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrą“. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso.</p>
	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 m.
	<p>Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti. Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.</p>
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 m.
<p>Savireguliacija ir kontrolė</p> <p><i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardinti geba nusiraminti.</p>	<p>Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stipriai sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. Jaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais. Paros trukmę ir laiko tėkmę per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos perdieną paveikslėlius.</p>
	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 m.
	<p>Pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbado skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti</p>

	<p>impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Stebi, tikslingai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais išitraukiant iš ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atliktitai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 m.</p>
<p>Santykiai su suaugusiaisiais ir vaikais</p> <p><u>Vertybinių nuostatų</u> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, aiškinasi, kaip elgtis su nepažįstama suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais išitraukdami iš bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).</p> <p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.</p> <p>Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Išbando pačių bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbantis, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus iš kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas</p>

	<p>mokosi išklaudyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokytojo padedamas mokosi išvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvionuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais. Kartu su kitais veikiančiais ir siekiančiais bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsversta kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį. Atranda ir tyrinėja dominančias istorines vietas esančias aplinkui.</p>
--	---

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Pedagogas, ugdantis vaikų savivoką, savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją bei socialinį ir kultūrinį supratimą srityje „Aš ir bendruomenė“, turėtų kurti jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaikais. Jis tampa elgesio modeliu bei pateikia aktualų turinį ir veiklas, padedančias vaikams pažinti save bei savo vietą tarp kitų. Pedagogui svarbu taikyti individualizuotą požiūrį, kuris leidžia vaikams pasirinkti jų poreikiams ir gebėjimams tinkamus veiklos būdus.

Patirtinio mokymosi metodai, tokie kaip žaidimai, eksperimentai ir praktinės užduotys, padeda ugdyti vaikų gebėjimą valdyti elgesį, užmegzti draugystes ir suvokti bendruomenės reikšmę. Pedagogas turėtų skatinti dialogą, bendradarbiavimą ir patirties dalijimąsi, užtikrinti emocinį saugumą bei jautriai reaguoti į vaikų poreikius. Svarbus pedagogo vaidmuo yra palaikyti kūrybingumą ir žaismingumą kasdienėse veiklose, įkvėpti vaikų smalsumą ir džiaugsmą tyrinėjant, eksperimentuojant bei dalinantis potyriais.

Judrus ir patirtinis ugdymas, įvairių kultūrinių dialogų skatinimas, kalbų įvairovės kontekstai bei virtualių ir realių aplinkų sąveika padeda kurti įtraukiantį ir dinamišką ugdymo(si) procesą. Pedagogas turėtų sudaryti sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo idėjas, inicijuoti bendras veiklas, empatiškai reaguoti į kitus bei kurti prasmingas sąveikas. Tokia aplinka leidžia vaikams mokytis vieniems iš kitų ir atrasti savo vietą bendruomenėje.

4.3. Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“

Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 m.
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i>	Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. Vaikai ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti

<p>Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u></p> <p>Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<p>dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarėmis susijusius paaiškinimus. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboliškai išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas</p> <p>4-6 m.</p>
	<p>Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdo trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomomis aplinkomis. Kūrybiškai naudojami gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.</p>
<p>Pasiekimų sritis</p>	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas</p> <p>1-3 m.</p>
<p>Kalbinė raiška</p> <p><u>Vertybinė nuostata</u></p> <p>Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u></p> <p>Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas.</p>	<p>Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Suaugusiojo padedami, kartuoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apiesave, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Domisi skirtinga kalbine raiška.</p>
	<p>Ugdymo(si) sritis – vaiko veiksmas</p> <p>4-6 m.</p>
	<p>Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdienių gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotą sąvoką, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradiniais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Įsitraukia į įvairias</p>

	mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 m.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinių nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.
	Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.
	Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotoliniomis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Rašytinės raiškos gebėjimus ugdo atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 m.
Meninė raiška <i>Vertybinių nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	Žodinės kalbos suvokimą ugdo dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse.
	Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.
	Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą. Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną

	1-3 metai
<p>Aplinkos pažinimas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.</p>	<p>Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinų ir veiksmų pavadinimus.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 m.</p> <p>Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.</p>

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“ yra esminis, nes mokytojas kuria vaikams tinkamą ir stimuliuojančią aplinką, skatina jų aktyvų dalyvavimą ir padeda plėtoti kalbinius gebėjimus. Mokytojas, taikydamas kūrybingą aplinkos kūrimą, skatina įvairias ugdymo(si) veiklas, pavyzdžiui, kalbos kampelius, laboratorijas ar žaidimų erdves, kuriose vaikai gali eksperimentuoti ir tyrinėti. Skatinant dalyvavimą, naudojamos žaidybinės situacijos ir kalbiniai žaidimai, tokie kaip lėlių teatro pasirodymai ar vaidmenų žaidimai, kurie sužadina vaikų prigimtinį smalsumą ir emocinį įsitraukimą. Dialoginis ugdymo procesas apima aktyvų dalyvavimą dialoguose, diskusijose ir problemų sprendimo veiklose, kur mokytojas užduoda atvirus klausimus ir skatina vaikus išsakyti savo nuomonę bei ją argumentuoti.

Patirtinis mokymasis yra skatinamas kuriant situacijas, kuriose vaikai gali savarankiškai taikyti įgytas žinias ir įgūdžius, pavyzdžiui, per projektines veiklas ar gamtos tyrimus. Vizualinės ir sensorinės priemonės, tokios kaip paveikslėlių knygos ar vaizdo medžiaga, padeda gilinti kalbos supratimą ir raišką. Individualizuotas požiūris leidžia pedagogui pritaikyti veiklas kiekvieno vaiko poreikiams ir gebėjimams, užtikrinant, kad visi jaustųsi įtraukti ir motyvuoti.

Refleksija ir grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo progresą ir skatina tolesnį mokymąsi, nes mokytojas reguliariai skatina vaikus reflektuoti apie savo mokymosi patirtis ir pasiekimus. Taigi, pedagogas, taikydamas šias strategijas ir metodus, sukuria aplinką, kurioje vaikai gali efektyviai ugdyti savo kalbinius gebėjimus, plėsti žinias ir lavinti kritinį mąstymą bei kūrybiškumą.

4.4. Ugdymo(si) sritis „Tyrinėjū ir pažįstu aplinką“

Pasiiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.
<p>Aplinkos pažinimas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i></p> <p>Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.</p>	<p>Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrinka reikalingus ingredientus maistui ruošti.</p> <p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdomi savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos</p>
<p>Pasiiekimų sritis</p>	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.</p>
<p>Matematinis mąstymas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i></p> <p>Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i></p> <p>Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti.</p> <p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal</p>

	<p>du požymius. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti.</p>
<p align="center">Pasiekimų sritis</p>	<p align="center">Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3m.</p>
<p align="center">Skaitmeninis sumanumas</p> <p><u>Vertybinė nuostata</u> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais) naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius. Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).</p> <p align="center">Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6m.</p> <p>Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimobūdą, juos išbando. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju. Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias</p>

	atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3m.
Kalbų supratimas <u>Vertybinė nuostata</u> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <u>Esminis gebėjimas</u> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.
	Ugdymo(si) sritis – vaiko elgsena 4-6m. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėšį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) sritis – vaiko elgsena 1-3m.
Tyrinėjimas <u>Vertybinė nuostata</u> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <u>Esminis gebėjimas</u> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti.
	Ugdym(si) sritis – vaiko elgsena 4-6m. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius.

	Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) sritis – vaiko elgsena 1-3m.
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	Pradedama nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.
	Ugdymo(si) sritis – vaiko elgsena 4-6 metai
	Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Pradedama valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekiant tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.
	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.
	Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomosi nuostatą tausti daiktus. Džiaugiasi

	atradę naujus dydžių palyginimo būdus. Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.
--	---

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) procese yra kurti aplinką, kuri skatintų vaikų prigimtinių smalsumą ir norą tyrinėti. Mokytojai siekia ugdyti vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais bei reiškiniais, pasitelkdami tokius metodus kaip stebėjimas, eksperimentavimas, kūrybinės veiklos bei šiuolaikinės skaitmeninės technologijos. Svarbi mokytojo užduotis – derinti vaikų savarankiško žaidimo laisvę su struktūruota veikla, paremta taisyklėmis. Be to, pedagogai padeda vaikams plėtoti kritinį mąstymą, skatindami juos aiškinti savo veiksmus, ieškoti argumentų ir lanksčiai pritaikyti įgytą patirtį naujuose kontekstuose. Mokymo strategijos apima personalizuotą ir savarankišką mokymąsi, dialogą tarp pedagogo ir vaiko, judrią bei tyrinėjamąją veiklą, kūrybinius užsiėmimus ir refleksiją. Šie metodai leidžia vaikams gilinti žinias, lavinti gebėjimus ir per pojūčius pažinti bei suprasti aplinkinį pasaulį.

4.5. Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Pedagogas aktyviai skatina vaikų įsitraukimą, kviesdamas juos spontaniškai tyrinėti, eksperimentuoti ir naudoti įvairias kūrybines medžiagas bei priemones, suteikdamas galimybę rinktis pagal savo interesus. Stebėdamas vaikų pastangas ir autentišką raišką, pedagogas pozityviai reaguoja į kūrybinį procesą, palaiko jų idėjas bei padeda jas plėtoti ir įgyvendinti. Mokytojo jautrus ir palaikantis grįžtamasis ryšys prisideda prie vaikų meninės raiškos gilinimo, skatina juos vertinti tiek savo, tiek kitų kūrybą, taip pat padeda atrasti mėgstamas meninės veiklos sritis ir formas.

Ugdymo(si) kontekstai kuriami taip, kad skatintų vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Tokios aplinkos apima ne tik mokyklos vidaus ir lauko erdves, bet ir vietas už mokyklos ribų, kaip parkai, muziejai ar kiti gamtiniai bei kultūriniai objektai. Pagrindinis dėmesys skiriamas vaikų emociniam ir fiziniam saugumui, sudarant sąlygas jų iniciatyvai, ilgalaikiam domėjimuisi bei gilesniam supratimui. Veiklos vyksta estetiškai patraukliose ir veiklai atvirose aplinkose, kur vaikai gali laisvai rinktis veiklą, medžiagas, vietą, laiką, taip pat pasirinkti bendradarbiavimą ar individualų darbą. Tokie kontekstai stiprina kūrybiškumą, vaizduotę, improvizacijos gebėjimus ir socialinį bendravimą.

Pasiiekimų sritis	Ugdymo(si) sritis – vaiko elgsena 1-3 m.
<p align="center">Estetinis suvokimas</p> <p><u>Vertybinių nuostatų</u> Domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<p>Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.</p> <p align="center">Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.</p>
Pasiiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.
<p align="center">Meninė raiška</p> <p><u>Vertybinių nuostatų</u> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.</p>	<p>Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.</p> <p align="center">Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Mokytojo skatinami plėtoja ir savokūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir</p>

	<p>raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas. Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyme yra integrali.</p>
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir patskuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<p>Išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Erdvinė raiška lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvine vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.</p>
Pasiekimų sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.
<p>Kūrybiškumas</p> <p><i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p><i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<p>Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p> <p>Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).</p>
Ugdymo(si) sritis	Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.

<p style="text-align: center;">Tyrinėjimas</p> <p><u>Vertybinė nuostata</u> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<p>Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Į valdę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p>
	<p>Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.</p>
<p>Ugdymo(si) sritis</p>	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 1-3 m.</p>
<p style="text-align: center;">Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p><u>Vertybinė nuostata</u> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><u>Esminis gebėjimas</u> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tiksliau kartuoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.</p>
	<p>Ugdymo(si) gairės – vaiko elgsena 4-6 m.</p>
	<p>Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais.</p>

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai.

Pedagogo vaidmuo ugdymo(si) procese yra kurti aplinką, kuri skatintų vaikų prigimtinių smalsumą ir norą tyrinėti. Mokytojai siekia ugdyti vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais bei reiškiniiais, pasitelkdami tokius metodus kaip stebėjimas, eksperimentavimas, kūrybinės veiklos bei šiuolaikinės skaitmeninės technologijos. Svarbi mokytojo užduotis – derinti vaikų savarankiško žaidimo laisvę su struktūruota veikla, paremta taisyklėmis. Be to, pedagogai padeda vaikams plėtoti kritinį mąstymą, skatindami juos aiškinti savo veiksmus, ieškoti argumentų ir lanksčiai pritaikyti įgytą patirtį naujuose kontekstuose. Mokymo strategijos apima personalizuotą ir savarankišką mokymąsi, dialogą tarp pedagogo ir vaiko, judrią bei tyrinėjamąją veiklą, kūrybinius užsiėmimus ir

refleksiją. Šie metodai leidžia vaikams gilinti žinias, lavinti gebėjimus ir per pojūčius pažinti bei suprasti aplinkinį pasaulį.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

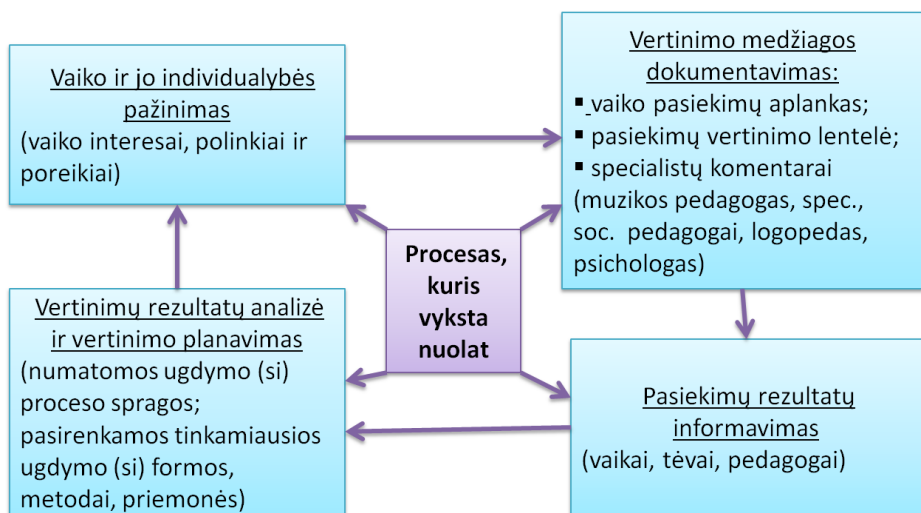
Ugdymo pažangos ir pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis procesas, kurio metu renkama ir apibendrinama informacija apie vaiko pasiekimus, jo ugdymosi pažangą. Pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas įvairiais metodais: stebint vaiką natūralioje aplinkoje, renkant faktus, aprašant situacijas, vedant pokalbius su vaiku ir tėvais, analizuojant vaiko veiklos rezultatus pagal kompetencijas, peržiūrint nuotraukas, kalbos užrašus ir vaizdo įrašus.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus per metus, keliais etapais – spalio ir gegužės mėnesiais. Stebėjimo etape mokytojai stebi, dokumentuoja ir atpažįsta vaiko poreikius, interesus, mokymosi būdus ir ypatumus, pasiekimus, daromą pažangą, kylančius sunkumus tam, kad galėtų kryptingai planuoti tolesnį vaiko ugdymąsi ir paramą jo mokymuisi. Planavimo etape mokytojai, remdamiesi stebėjimo etapo rezultatais, numato, kaip plėtoti ugdymosi kontekstus ir atliepti vaikų poreikius situacijoje čia ir dabar, kokias tikslingas veiklas planuoti auginant vaikų galias. Įgyvendinimo etape vykdomos suplanuotos veiklos, kurių metu dokumentuojamas vaikų įsitraukimas, pasirinkimai, bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymasis, savarankiškumas veikiant ir pasiekimų raiškos požymiai. Reflektavimo etape mokytojai apmąsto, ar jų sukurta aplinka, taikomi ugdymo(si) būdai, pastoliavimas paremia vaikų mokymąsi ir pasiekimų plėtotę, ar plėtojamoms kiekvieno vaiko visoms galios, ar kiekvienas vaikas daro pažangą; kaip vaikai reaguoja ir reflektuoja savo veiklos procesus.

Jei vaikas pradeda lankyti grupę, pirmasis vertinimas atliekamas po 1-2 mėnesių. Tarpiniai vertinimai gali būti atlikti, jei pastebimi reikšmingi ugdymosi sunkumai ar pokyčiai. Mokytojai vertina vaiko pažangą visose ugdymo srityse, nustato pasiekimų žingsnius ir identifikuoja gebėjimus.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Tėvų (globėjų, rūpintojų) anketavimas, siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.
- Stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.
- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrį, išgirsti komentarus apie savo ir kito vaiko veiklą.
- Vaikų veiklos rezultatų fiksavimas.

Paveikslėlis Nr. 2

Ugdymo(si) rezultatų kaupimas ir vertinimas

Pasiiekimų fiksavimas. Kiekvienam vaikui kaupiamas jo pasiekimų aplankas. Aplankas yra vaiko augimo liudijimų rinkinys, surinktas ir sudėliotas taip, kad atskleistų, išryškintų vaiko daromą pažangą, gebėjimų augimą. Grupės mokytoja savo nuožiūra gali kaupti vaiko darbelius, užrašytą vaikų kalbą, žodinę kūrybą, vaiko mintis, pasakojimus, interviu su vaiku, įvairios veiklos stebėjimo užrašus, tėvų (globėjų, rūpintojų) anketas, diplomus, nuotraukas, specialistų komentarus, tėvų pastebėjimus, parodančius įvairių sričių pasiekimų augimą.

Informavimas. Apie vaiko pasiekimus tėvai (globėjai, rūpintojai) informuojami individualiai, pokalbių metu. Tėvų susirinkimuose mokytojai pateikia bendrą informaciją apie grupės vaikų pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo prioritetais ir numatant ateities perspektyvą. Mokytojas individualių vaiko pasiekimų aplankų neviešina, jie yra grupėje. Vaiko pasiekimų aplankas, vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, perduodamas būsimam priešmokyklinio ugdymo pedagogui, o išėinant vaikui iš Gimnazijos atiduodamas tėvams.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų vertinimas. Logopedas rugsėjo mėnesio pradžioje atlieka vaikų kalbos ir kalbėjimo vertinimą, pildo pirminio/pakartotino įvertinimo pažymą, svarsto Vaiko gerovės komisijoje, rekomenduoja Gimnazijos direktoriui skirti Švietimo pagalbą teikiant logopedo paslaugas, sudaro švietimo pagalbos gavėjų sąrašą. Reikalui esant logopedas – spec. pedagogas atlieka tyrimą ir pildo dokumentus dėl siuntimo į PPT. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas ir spec. pedagogas - logopedas, vadovaudamasis Vaiko gerovės komisijos pateiktomis rekomendacijomis, parengia individualias alternatyvių ugdymo metodų ir būdų bei specialiųjų mokymo priemonių pritaikymo ugdymo procese programas. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogas kartu su švietimo pagalbos specialistu

(logopedu - spec. pedagogu, soc. pedagogu, psichologu), aptaria su tėvais (globėjais, rūpintojais).
Logopedas - specialusis pedagogas sausio ir gegužės mėnesiais vertina padarytą pažangą.

Svarbiausi vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimo principai:

- Vertinimas grindžiamas šiuolaikine ugdymo ir ugdymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, vaiko poreikiais, individualiomis galiomis, gebėjimais.
- Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal I kimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų.
- Vertinant remiamasi gerai susiformavusiais gebėjimais ir siekiama ugdyti prasčiau susiformavusius gebėjimus.
- Vaiko pasiekimams keliami skirtingi reikalavimai (gabiems vaikams – aukštesni, menkesnių gebėjimų – žemesni); pastarieji vaikai turi siekti būtino minimalaus lygio, o gabesni – daugiau.
- Vertinama individuali kiekvieno vaiko pažanga, jo dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais.
- Remiamasi įvairiais vertinimo šaltiniais.
- Atsižvelgiama į augimo, ugdymo bei ugdymo(si) sąlygas šeimoje.

Be intensyvaus bendradarbiavimo ir partnerystės su tėvais gimnazija, kaip ugdymo įstaiga, neatliks savo misijos – neužtikrins kokybiško vaiko ugdymo(si).

Paveikslėlis Nr. 3

Pedagogų, kitų specialistų ir tėvų (globėjų, rūpintojų) bendradarbiavimo tikslo schema.

VARDAS.....PAVARDĖ.....
 GIMIMO METAI.....

		ŽINGSNIAI																						
6žingsnis	5žingsnis	4žingsnis	3žingsnis	2žingsnis	1žingsnis	1.Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	2. Fizinis aktyvumas	3. Emocijų suvokimas ir raška	4. Savireguliacija ir savikontrolė	5. Savivoka ir savigarba	6. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	7. Aplinkos pažinimas	8. Matematinis mąstymas	9. Skaitmeninis suvokimas	10. Kalbų supratimas	11. Kalbinė raška	12. Estetinis suvokimas	13. Meninė raška	14. Kūrybiškumas	15. Tyrinėjimas	16. Problemų sprendimas	17. Gebėjimas žaisti	18. Mokėjimas mokytis	
SRITYS																								

↑
Data:

Raudona spalva.....
 Žalia spalva.....

Pastaba: pasiekimų lygis žymimas taškeliu atitinkamame langelyje, vėliau brėžiama linijinė diagrama.